EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 20.5.2020.
COM(2020) 534 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Beļģija

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Beļģija

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

1. IEVADS

2020. gada 20. martā Komisija pieņēma paziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu. Šī klauzula, kuru veido Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punkts, 6. panta 3. punkts, 9. panta 1. punkts un 10. panta 3. punkts un Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 5. punkts un 5. panta 2. punkts, atvieglo budžeta politikas koordināciju nopietnas ekonomikas lejupslīdes laikā. Komisija savā paziņojumā pauda Padomei viedokli, ka pašreizējos apstākļos, ņemot vērā paredzamo nopietno ekonomikas lejupslīdi Covid-19 uzliesmojuma dēļ, ir pieļaujams iedarbināt šo klauzulu. Dalībvalstu finanšu ministri 2020. gada 23. martā piekrita Komisijas novērtējumam. Vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana ļauj uz laiku atkāpties no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, ja tas neapdraud fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Attiecībā uz korektīvo daļu Padome uz Komisijas ieteikuma pamata var arī nolemt pieņemt pārskatītu fiskālo trajektoriju. Vispārējā izņēmuma klauzula neaptur Stabilitātes un izaugsmes paktā paredzētās procedūras. Tā ļauj dalībvalstīm atkāpties no budžeta prasībām, kas tiktu piemērotas parastā situācijā, un vienlaikus dod iespēju Komisijai un Padomei veikt vajadzīgos politikas koordinācijas pasākumus pakta ietvaros.

Dati, kurus Beļģijas iestādes paziņoja 2020. gada 31. martā un kurus pēc tam apstiprināja *Eurostat*[1], liecina, ka vispārējās valdības deficīts Beļģijā 2019. gadā sasniedza 1,9 % no IKP, savukārt vispārējās valdības bruto parāds bija 98,6 % no IKP. Saskaņā ar 2020. gada stabilitātes programmu Beļģija plāno deficītu 7,5 % apmērā no IKP 2020. gadā, savukārt parāds sasniegtu 115 % no IKP.

2020. gadā plānotais deficīts pirmšķietami apliecina to, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, kas definēts Stabilitātes un izaugsmes paktā.

Turklāt dati par 2019. gadu liecina par nepietiekamu virzību uz parāda samazināšanas kritēriju, kas arī sniedz pirmšķietamus pierādījumus tam, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, kas definēts Stabilitātes un izaugsmes paktā.

Tāpēc Komisija, ņemot vērā iepriekš minēto, ir sagatavojusi šo ziņojumu, kurā analizēta Beļģijas atbilstība Līgumā noteiktajam deficīta un parāda kritērijam. Tajā ņemti vērā visi būtiskie faktori un ievērojamais ekonomikas satricinājums, kas saistīts ar Covid-19 pandēmiju.

[1] https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f

1. tabula. Vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds (% no IKP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficīta kritērijs	Vispārējās valdības bilance	-2,4	-0,7	-0,8	-1,9	-8,9	-4,2
Parāda kritērijs	Vispārējās valdības bruto parāds	104,9	101,7	99,8	98,6	113,8	110,0
	Starpība ar parāda samazināšanas kritēriju		0,4	0,2	0,7	5,7	1,8

Avots: *Eurostat*, Eiropas Komisijas 2020. gada pavasara prognoze.

2. DEFICĪTA KRITĒRIJS

Pamatojoties uz 2020. gada stabilitātes programmu, sagaidāms, ka Beļģijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasniegs 7,5 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai.

Plānotais Līguma atsauces vērtības pārsniegums 2020. gadā ir ārkārtējs, jo tas ir nopietnas ekonomikas lejupslīdes rezultāts. Lai gan pasākumi, kas pieņemti, lai novērstu Covid-19 pandēmijas ietekmi, sasniedz 1,2 % no IKP, tiek plānots, ka automātiskie stabilizatori plānotajam deficītam nodrošinās 5 procentupunktus no IKP. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi, Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2020. gadā samazināsies par 7,2 %.

Pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, kurā paredzēts, ka deficīts 2021. gadā saglabāsies virs 3 % no IKP, plānotais Līgumā noteiktās atsauces vērtības pārsniegums nebūtu īslaicīgs.

Kopsummā 2020. gadā plānotais deficīts ir virs Līgumā noteiktās atsauces vērtības 3 % no IKP un nav tuvu tai. Plānotais pārsniegums atbilstoši definīcijām Līgumā un Stabilitātes un izaugsmes paktā tiek uzskatīts par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu. Tādējādi analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/97 noteiktais budžeta deficīta kritērijs pirmšķietami nav izpildīts.

3. PARĀDA KRITĒRIJS

Valdības parāda attiecība pret IKP samazinājās no 99,8 % 2018. gadā līdz 98,6 % 2019. gadā. Parādu samazinošo ietekmi, ko radīja neliels primārais pārpalikums, parādu samazinošas atlikumu un plūsmu korekcijas, reālā IKP pieaugums un cenu pieaugums (inflācijas efekts), daļēji neitralizēja procentu izdevumi, lai gan tie samazinājās.

Paziņotie dati liecina, ka 2019. gadā Beļģija parāda samazināšanas kritēriju nav izpildījusi (sk. 1. tabulu), atpalikdama no tā par 0,7 % no IKP.

Līdz ar to analīze liecina, ka parāda kritērijs pirmšķietami nav izpildīts, pamatojoties uz 2019. gada izpildes datiem.

4. BŪTISKIE FAKTORI

Līguma 126. panta 3. punktā ir noteikts: ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju izvirzītajām prasībām, Komisijai jāsagatavo ziņojums. Minētajā ziņojumā "ņem vērā arī to, vai valdības budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā."

Minētie faktori ir sīkāk izskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā, kurā arī noteikts, ka nepieciešams pienācīgi ņemt vērā jebkurus citus faktorus, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai pilnībā novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un par kuriem dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai.

Parāda kritērija šķietama pārkāpuma gadījumā būtisko faktoru analīze ir sevišķi svarīga, jo faktori, kurus valdība nevar ietekmēt, parāda dinamiku ietekmē daudz lielākā mērā nekā deficītu. Tas ir atzīts Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktā, kurā noteikts, ka, novērtējot atbilstību, pamatojoties uz parāda kritēriju, būtiskie faktori jāņem vērā neatkarīgi no pārkāpuma apjoma. Šajā sakarā, ņemot vērā ietekmi uz parāda dinamiku un atmaksājamību, parāda kritērija izpildes novērtējumā jāņem vērā vismaz šādi trīs galvenie aspekti: i) VTM vai korekciju ievērošana virzībā uz to, ii) strukturālo reformu īstenošana un iii) dominējošie ekonomikas apstākļi.

Kā noteikts Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktā attiecībā uz atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā, tā kā valdības parāda attiecība pret IKP pārsniedz atsauces vērtību 60 % no IKP un nav izpildīts dubultais nosacījums, proti, deficītam jāpaliek tuvu atsauces vērtībai un tā atsauces vērtības pārsniegumam jābūt īslaicīgam, minētos būtiskos faktorus nevar ņemt vērā soļos, ko veic, lai attiecībā uz Beļģiju pieņemtu lēmumu par pārmērīga budžeta deficīta esību uz deficīta kritērija pamata.

Pašreizējā situācijā attiecībā uz 2020. gadu jāņem vērā vēl viens svarīgs faktors – Covid-19 pandēmijas ekonomiskā ietekme, kura ļoti nopietni ir skārusi budžeta situāciju un kuras dēļ perspektīva ir ārkārtīgi nenoteikta. Pandēmijas rezultātā ir arī iedarbināta vispārējā izņēmuma klauzula.

4.1. Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmija ir izraisījusi ievērojamu ekonomikas satricinājumu, kam jau ir būtiska negatīva ietekme Eiropas Savienībā. Ietekme uz IKP pieaugumu būs atkarīga gan no pandēmijas ilguma, gan no pasākumiem, kas veikti valstu iestāžu un Eiropas un pasaules līmenī, lai palēninātu tās izplatību, aizsargātu ražošanas jaudas un atbalstītu kopējo pieprasījumu. Dalībvalstis jau ir pieņēmušas vai pieņem budžeta pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmu kapacitāti un sniegtu atbalstu vissmagāk skartajiem iedzīvotājiem un nozarēm. Ir pieņemti arī būtiski likviditātes atbalsta pasākumi un citas garantijas. Ņemot vērā sīkāku informāciju, kompetentajām statistikas iestādēm ir jāpārbauda, vai šiem pasākumiem ir vai nav tūlītēja ietekme uz vispārējās valdības budžeta bilanci. Kopā ar saimnieciskās darbības samazināšanos šie pasākumi veicinās krietni lielāka valdības budžeta deficīta un parāda veidošanos.

4.2. Vidējā termiņa ekonomiskais stāvoklis, ieskaitot strukturālās reformas

Kopš 2016. gada reālā IKP pieaugums pārsniedza potenciālu, un to veicināja dinamiskas investīcijas un privātais patēriņš, savukārt neto eksporta ieguldījums saglabājās neliels.

Nominālā izaugsme 2017. gadā pieauga, bet 2018. un 2019. gadā nedaudz samazinājās ekonomiskās aktivitātes palēninināšanās un vājāka IKP deflatora dēļ. Tādējādi nevar apgalvot, ka makroekonomiskie nosacījumi ir mīkstinoši faktori, kas izskaidro to, ka Beļģija 2019. gadā nav panākusi pietiekamu virzību parāda samazināšanas kritērija izpildē.

Paredzams, ka Covid-19 uzliesmojums un ar to saistītie ierobežošanas pasākumi nopietni ietekmēs saimniecisko darbību. Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka, samazinoties privātajam patēriņam un investīcijām, IKP 2020. gadā samazināsies par 7,2 %, savukārt, samazinoties tirdzniecības apjomam, neto tirdzniecības ieguldījums izaugsmē saglabāsies negatīvs. Makroekonomiskajai perspektīvai ir raksturīga ārkārtīga nenoteiktība saistībā ar to, cik ilgi turpināsies pandēmija un no tās izrietošā ietekme uz ekonomiku. Tas ir atbildību mīkstinošs faktors, novērtējot Beļģijas atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā.

Savā 2020. gada ziņojumā par valsti[2] Komisija novērtē, ka Beļģija ir panākusi ierobežotu progresu 2019. gada konkrētai valstij adresēto ieteikumu īstenošanā daļēji tāpēc, ka federālā līmenī trūkst valdības ar pilnām pilnvarām. Beļģija ir panākusi zināmu progresu, veicinot investīcijas ilgtspējīgā transporta infrastruktūrā, bet nav panākusi progresu attiecībā uz visu valdības līmeņu fiskālās politikas koordināciju. 2019. gadā federālā pagaidu valdība turpināja īstenot iepriekš pieņemtos pasākumus, jo īpaši uzņēmumu ienākuma nodokļa reformu, nodokļu novirzīšanu, pensiju reformu un darba tirgus reformu ("Darbvietu vienošanās").

4.3. Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, ieskaitot valdības investīcijas

Nominālais deficīts palielinājās no 0,8 % no IKP 2018. gadā līdz 1,9 % 2019. gadā, jo īpaši tādēļ, ka ievērojami samazinājās ieņēmumi no kārtējiem ienākuma un mantas nodokļiem. Ieņēmumi no uzņēmumu ienākuma nodokļa samazinājās pēc īslaicīga pieauguma 2017. un 2018. gadā saistībā ar izmaiņām nodokļu iekasēšanas grafikā. Abos gados publiskās investīcijas saglabājās stabilas aptuveni 2,6 % apmērā no IKP, pārsniedzot vispārējās valdības budžeta deficītu.

Beļģijai 2019. gada 9. jūlijā tika ieteikts nodrošināt, lai valdības primāro izdevumu nominālā pieauguma temps, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un vienreizējos pasākumus, 2019. gadā nepārsniegtu 2,8 % ("izdevumu kritērijs"), kas atbilst strukturālajai korekcijai 0,1 % apmērā no IKP, ņemot vērā strukturālo reformu klauzulu[3]. Pamatojoties uz izpildes datiem un Komisijas prognozi, izdevumu pieaugums pārsniedza kritēriju, ar novirzi par 0,7 % no IKP 2019. gadā no ieteiktās korekcijas vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, tādējādi liecinot par būtisku novirzi. Strukturālā bilance 2019. gadā pasliktinājās par 0,6 procentpunktiem no IKP, kas arī norāda uz būtisku novirzi 0,7 % apmērā no IKP. Līdzīgs novērtējums ir iegūts, aplūkojot 2018. un 2019. gadu kopā. Preventīvās daļas prasību neievērošana ir atbildību pastiprinošs faktors, novērtējot Beļģijas pirmšķietamo neatbilstību parāda kritērijam 2019. gadā.

Stabilitātes programmā sniegta informācija par būtiskiem pasākumiem pandēmijas ierobežošanai un ekonomikas atbalstam. Tajā lēsts, ka šo tiešā atbalsta pasākumu ietekme uz

[2] Skatīt Komisijas dienestu darba dokumentu SWD (2020) 500 final, 26.2.2020., "*2020. gada ziņojums par Beļģiju, tostarp padziļināts pārskats par makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanu un koriģēšanu"*.

[3] Padomes Ieteikums (2019. gada 9. jūlijs) par Beļģijas 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Beļģijas 2019. gada stabilitātes programmu (OV C 301, 5.9.2019., 1. lpp.).

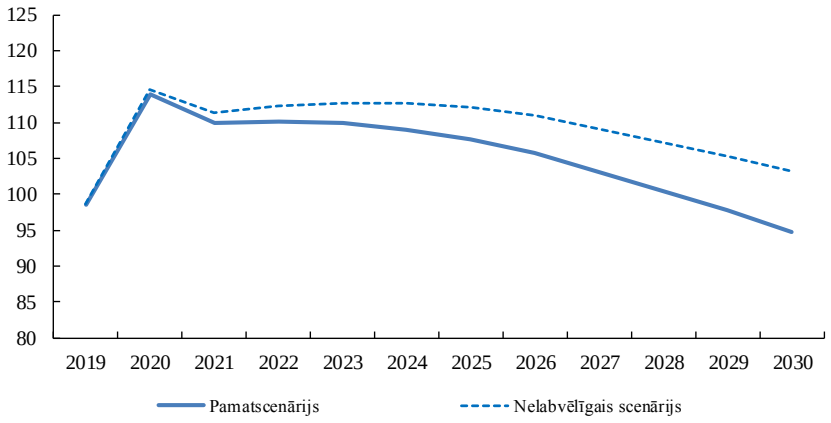
budžetu 2020. gadā būs 2,3 % no IKP. Vidēja termiņa fiskālā perspektīva joprojām ir ļoti nenoteikta.

4.4. Valdības parāda stāvoklis vidējā termiņā

Valdības parāds no 2016. līdz 2018. gadam pastāvīgi samazinājās no 104,9 % līdz 99,8 % no IKP, jo palielinājās primārais pārpalikums un samazinājās procentu maksājumi. Parāda attiecība 2019. gadā turpināja samazināties līdz 98,6 %, atspoguļojot parādu samazinošo ietekmi, ko radīja neliels primārais pārpalikums, atlikumu un plūsmu lejupvērstas korekcijas un lejupvērsts lavīnas efekts 0,9 % apmērā no IKP, ko izraisīja reālais IKP pieaugums un cenu pieaugums (inflācijas ietekme). To daļēji kompensēja procentu izdevumi, lai gan tie samazinājās.

Saskaņā ar Komisijas 2020. gada pavasara prognozi sagaidāms, ka vispārējās valdības parāds, kas 2019. gadā bija 98,6 % no IKP, 2020. gadā pieaugs līdz 113,8 % no IKP.

1. grafiks. Valdības parāda attiecība pret IKP, Beļģija, % no IKP

Avots: Komisijas dienesti.

Parāda atmaksājamības analīze ir atjaunināta ar Komisijas 2020. gada pavasara prognozi. Kopumā parāda atmaksājamības novērtējums liecina, ka, neraugoties uz riskiem, parāda stāvoklis vidējā termiņā joprojām ir ilgtspējīgs, ņemot vērā arī svarīgus mīkstinošus faktorus (tostarp parāda profilu un vēsturiski zemo procentu likmju līmeni). Proti, lai gan parāda stāvoklis Covid-19 krīzes rezultātā pasliktinās, paredzams, ka parāda attiecība pret IKP pamatscenārijā vidējā termiņā būs uz ilgtspējīgas (sarūkošas) trajektorijas[4].

[4] Pamatscenārijs ir balstīts uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi. Tiek pieņemts, ka pēc 2021. gada fiskālā politika pakāpeniski tiks pielāgota atbilstīgi ES ekonomikas un fiskālās koordinācijas un uzraudzības sistēmām. Reālā IKP pieaugums tiek prognozēts saskaņā ar tā dēvēto EPC/OGWG T+ 10 metodiku. Jo īpaši (reālo) faktisko IKP pieaugumu nosaka tā potenciālā izaugsme un to ietekmē jebkādas apsvērtās papildu fiskālās korekcijas (izmantojot fiskālo multiplikatoru). Tiek pieņemts, ka inflācija pakāpeniski tuvināsies 2 %. Pieņēmumi par procentu likmēm ir veikti saskaņā ar finanšu tirgus prognozēm. Saskaņā ar nelabvēlīgo scenāriju tiek pieņemtas augstākas procentu likmes (par 500 bāzes punktiem) un zemāks IKP pieaugums (par -0,5 procentpunktiem) attiecībā pret pamatscenāriju (visā prognozes periodā).

4.5. Citi faktori, ko norādījusi dalībvalsts

Beļģijas iestādes 2020. gada 11. maijā nosūtīja vēstuli ar būtiskajiem faktoriem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktu. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau lielā mērā apraksta galvenos iestāžu norādītos faktorus. Papildu faktors, kas vēl nav minēts iepriekš, ir pagaidu valdības ierobežotā rīcības brīvība veikt deficītu samazinošus pasākumus federālā līmenī.

5. SECINĀJUMI

Saskaņā ar stabilitātes programmu tiek plānots, ka Beļģijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā palielināsies līdz 7,5 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānotais atsauces vērtības pārsniegums ir uzskatāms par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu.

Vispārējās valdības bruto parāds 2019. gada beigās bija 98,6 % no IKP, tātad pārsniedza Līguma atsauces vērtību (60 % no IKP). Beļģija 2019. gadā neizpildīja parāda samazināšanas kritēriju.

Saskaņā ar Līgumu un Stabilitātes un izaugsmes paktu šajā ziņojumā tika izskatīti arī būtiskie faktori. Kā noteikts Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktā attiecībā uz atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā, tā kā valdības parāda attiecība pret IKP pārsniedz atsauces vērtību 60 % no IKP un nav izpildīts dubultais nosacījums, proti, deficītam jāpaliek tuvu atsauces vērtībai un tā atsauces vērtības pārsniegumam jābūt īslaicīgam, minētos būtiskos faktorus nevar ņemt vērā soļos, ko veic, lai attiecībā uz Beļģiju pieņemtu lēmumu par pārmērīga budžeta deficīta esību uz deficīta kritērija pamata.

Attiecībā uz atbilstību parāda kritērijam 2019. gadā – attiecīgie faktori, jo īpaši i) novērotie makroekonomiskie apstākļi; ii) izaugsmi veicinošu strukturālo reformu īstenošana pēdējos gados, un iii) būtiskā novirze no ieteiktajām korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai liek secināt, ka nav ievērots Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteiktais parāda kritērijs.

Kopumā analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteiktais budžeta deficīta un parāda kritērijs nav izpildīts.